

Határozatok Tára

GERARD HOGAN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. december 19.¹

C-779/18. sz. ügy

**Mikrokasa S. A. w Gdyni,
Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie
kontra
XO**

(a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich [Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország]
által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Fogasztóvédelem – Fogasztói hitelmegállapodások – 2008/48 irányelv –
A harmonizáció terjedelme – A hitel fogasztó által viselt teljes költségének fogalma – 93/13 irányelv –
A fogasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Kötelező törvényi és
rendeleti rendelkezéseket tükröző szerződési feltételek tekintetében előírt kizártság”

1. A fogasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.) meghatározza a fogasztói hitelmegállapodásokra irányadó jogi szabályozást. A 10. cikk részletesen szabályozza az ilyen hitelmegállapodásokban nyújtandó információk típusait. A Bíróságnak a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapján e rendelkezés hatályának egyes vonatkozásait és az említett rendelkezés helyes értelmezését kell tisztáznia.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország) nyújtotta be a Bírósághoz 2018. december 12-én a Gdyniában székhellyel rendelkező Mikrokasa S. A., illetve a Varsóban székhellyel rendelkező Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty által XO-val szemben két külön fogasztói hitelmegállapodás alapján megfizetendő pénzüsszegek megfizetése iránti követelések tárgyában indított és a kérdést előterjesztő bíróság által egyesített két eljárással összefüggésben.

3. A jelen ügy által felvetett fő kérdés a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése által megvalósított harmonizáció mértékére és e rendelkezés hatályára, valamint arra vonatkozik, hogy az említett irányelv követelményei mennyiben egészíthetők ki a nemzeti jog által előírt követelményekkel. E kérdések vizsgálata előtt azonban először a releváns jogszabályi rendelkezéseket kell ismertetni.

¹ Eredeti nyelv: angol.

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog

4. A 2008/48 irányelv 2016-ban alkalmazandó változatának (3), (4), (6)–(9), (19) és (31) preambulumbekzdése értelmében:

„(3) A jelentések és konzultációk jelentős eltéréseket állapítottak meg az egyes tagállamok jogszabályai között általában a természetes személyeknek nyújtott hitelek és különösen a fogyasztói hitel területén. A 87/102/EGK irányelvet^[2] átültető nemzeti jogszabályok elemzéséből kiderül, hogy a tagállamok a 87/102/EGK irányelv mellett a jogi vagy gazdasági helyzet nemzeti szintű különbségei következtében eltérő fogyasztóvédelmi mechanizmusokat alkalmaznak.

(4) Az ezekből a nemzeti különbségekből származó *de facto* és *de iure* helyzet egyes esetekben a közösségi hitelezők közötti verseny torzulásához vezet, és akadályokat hoz létre a belső piac működését illetően olyan esetekben, amikor a tagállamok a 87/102/EGK irányelvben előírtaknál szigorúbb kötelező rendelkezéseket fogadtak el. Ez korlátozza a fogyasztók lehetőségét arra, hogy a határokon átnyúló hitelek fokozatosan növekvő elérhetőségét közvetlenül kihasználják. Az ilyen torzulások és korlátozások viszont következményekkel járhatnak az áruk és szolgáltatások iránti kereslet tekintetében.

[...]

(6) A Szerződéssel összhangban a belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben biztosított az áruk és szolgáltatások szabad mozgása és a letelepedés szabadsága. Egy átláthatóbb és hatékonyabb hitelpiacnak a belső határok nélküli térségen belül történő kialakulása létfontosságú a határokon átnyúló tevékenységek előmozdítása érdekében.

(7) Annak érdekében, hogy a fogyasztói hitelek jól működő belső piacának kialakulását megkönnyítsék, számos kulcsfontosságú területen harmonizált közösségi keretről szükséges rendelkezni. Figyelemmel a fogyasztói hitelek folyamatosan fejlődő piacára és az európai polgárok fokozódó mobilitására, az előrettekintő közösségi jogalkotásnak, amely képes a hitel jövőbeli formáihoz alkalmazkodni, és amely a tagállamok számára a végrehajtás során megfelelő mértékű rugalmasságot biztosít, segítenie kell a fogyasztói hitelek tárgyában modern jogszabályok megalkotását.

(8) Fontos, hogy a piac a fogyasztók bizalmának biztosítása érdekében megfelelő szintű fogyasztóvédelmet nyújtson. Így lehetségesnek kell lennie, hogy a hitelajánlatok szabad mozgása mind a hitelajánló, mind a hitelígyénylő számára optimális körülmények között valósuljon meg, kellő figyelmet fordítva az egyes tagállamok sajátos körülményeire.

(9) Teljes harmonizációra van szükség annak biztosítására, hogy a Közösségben valamennyi fogyasztó érdekeit magas szinten és egyenlő módon védelmezzék, illetve hogy valódi belső piacot lehessen létrehozni. Ezért a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy vezethetnek be olyan nemzeti rendelkezéseket, amelyek eltérnek az ezen irányelvben meghatározottaktól. Ilyen korlátozás azonban csak olyan esetben alkalmazandó, amikor harmonizált rendelkezések szerepelnek ebben az irányelvben. Ilyen harmonizált rendelkezések hiányában a tagállamok szabadon tarthatnak fenn vagy vezethetnek be nemzeti jogszabályokat. [...]

[...]

2 A fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i tanácsi irányelv (HL 1987. L 42., 48. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 326. o.).

(19) Annak érdekében, hogy a fogyasztók a tények teljes ismeretében hozhassanak döntést, a hitelmegállapodás megkötését megelőzően megfelelő tájékoztatást kell kapniuk a hitel feltételeiről, költségeiről és kötelezettségeikről olyan tájékoztató formájában, amelyet a fogyasztók magukkal vihetnek és tanulmányozhatnak. Az ajánlatok lehető legteljesebb mértékű átláthatósága és összehasonlíthatósága érdekében az ilyen tájékoztatásnak különösen magában kell foglalnia a hitelre alkalmazandó teljeshiteldíj-mutatót, amelyet a Közösség egész területén ugyanolyan módon kell meghatározni. [...]

[...]

(31) Annak érdekében, hogy a fogyasztók a hitelmegállapodás szerinti jogait és kötelezettségeiket megismerhessék, a hitelmegállapodásnak világosan és tömören tartalmaznia kell valamennyi szükséges információt.”

5. A 2008/48 irányelv „Tárgy” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv célja a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó törvényei, rendeletei és közigazgatási eljárásai [helyesen: törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezései] egyes aspektusainak összehangolása.”

6. Az említett irányelv „Fogalommeghatározások” című 3. cikkének g) pontja értelmében:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások alkalmazandók:

[...]

g) »a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége«: minden költség, ideértve a kamatot, jutalékot, az adókat és bármely olyan egyéb díjat, amelyet a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, és amelyek a hitelező előtt ismertek, kivéve a közjegyzői költségeket; továbbá a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó járulékos szolgáltatások költségei is, különösen a biztosítási díjak, amennyiben ezenfelül egy szolgáltatási szerződés megkötése a hitel megszerzéséhez, vagy a meghirdetett feltételek melletti megszerzéséhez kötelező”.

7. A 2008/48 irányelv „Szerződéskötést megelőző tájékoztatás” című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Kellő időben azt megelőzően, hogy a fogyasztót bármilyen hitelmegállapodás vagy ajánlat köteleznél, a hitelező és adott esetben a hitelközvetítő – a hitelező által felajánlott hitelfeltételek, valamint adott esetben a fogyasztó által kifejezett kívánságok és az általa nyújtott információk alapján – a fogyasztó rendelkezésére bocsátja a különböző ajánlatok összehasonlításához szükséges információkat annak érdekében, hogy a fogyasztó megalapozott döntést hozhasson a hitelmegállapodás esetleges megkötéséről. Ezeket az információkat nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón, az ezen irányelv II. mellékletében foglalt »Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató« című formanyomtatvány felhasználásával kell a fogyasztó rendelkezésére bocsátani. A hitelező az »Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató« című formanyomtatvány átadásával teljesíti az ezen bekezdés, valamint a 2002/65/EK irányelv³ 3. cikkének (1) és (2) bekezdése szerinti tájékoztatási követelményeket.

3 A fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 271., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 321. o.).

Az adott tájékoztatásnak a következőket kell tartalmaznia:

- a) a hitel típusa;
- b) a hitelező neve, postai címe és adott esetben az érintett hitelközvetítő neve és postai címe;
- c) a teljes hitelösszeg és a lehívásra vonatkozó feltételek;
- d) a hitelmegállapodás időtartama;
- e) egy meghatározott áru vagy szolgáltatás vonatkozásában halasztott fizetés formájában nyújtott hitelek és kapcsolódó hitelmegállapodások esetén az áru vagy szolgáltatás és annak készpénzára;
- f) a hitelkamatláb, a hitelkamatláb alkalmazására vonatkozó feltételek és adott esetben bármilyen, az eredeti hitelkamatlábra alkalmazandó index- vagy referencia-kamatláb, továbbá a hitelkamatláb változtatásával kapcsolatos időszakok, feltételek és eljárás; [...]
- g) a teljeshiteldíj-mutató és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, [...]

[...]

Bármely további olyan tájékoztatást, amelyet a hitelező a fogyasztónak nyújthat, külön dokumentumban kell megadni, amely az »Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató« című formanyomtatványhoz mellékelhető.

[...]

(4) Az »Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató« című formanyomtatványon kívül kérelemre díjmentesen a fogyasztó rendelkezésre [helyesen: rendelkezésére] kell bocsátani a hitelmegállapodás-tervezet egy példányát. [...]

[...]

(6) A tagállamok biztosítják, hogy a hitelezők és adott esetben a hitelközvetítők megfelelő magyarázattal szolgáljanak a fogyasztónak annak érdekében, hogy az értékelhesse, hogy a javasolt hitelmegállapodás megfelelő-e igényei és pénzügyi helyzete szempontjából, adott esetben az (1) bekezdéssel összhangban a szerződéskötést megelőzően nyújtandó információknak, a javasolt termékek fő jellemzőinek, valamint e jellemzők fogyasztóra gyakorolt konkrét hatásainak – többek között a fogyasztó nemfizetése következményeinek – a magyarázatával.”

8. A 2008/48 irányelv „A hitelmegállapodásokban feltüntetendő információk” című 10. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) A hitelmegállapodásokat nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón kell elkészíteni.

Valamennyi szerződő félnek kézhez kell kapnia a hitelmegállapodás egy-egy példányát. Ez a cikk nem érinti a hitelmegállapodások megkötésének érvényességére vonatkozó, a közösségi joggal összhangban álló nemzeti rendelkezéseket.

(2) A hitelmegállapodásnak világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell a következőket:

- a) a hitel típusa;
- b) a szerződő felek neve, postai címe és adott esetben az érintett hitelközvetítő neve és postai címe;

- c) a hitelmegállapodás időtartama;
- d) a teljes hitelösszeg és a hitel lehívására vonatkozó feltételek;
- e) meghatározott áru vagy szolgáltatás vonatkozásában halasztott fizetés formájában nyújtott hitel vagy kapcsolódó hitelmegállapodások esetén az áru vagy szolgáltatás és annak készpénzára;
- f) a hitelkamatláb, a hitelkamatláb alkalmazására vonatkozó feltételek és adott esetben bármilyen, az eredeti hitelkamatlábra alkalmazandó index- vagy referencia-kamatláb, továbbá a hitelkamatláb változtatásával kapcsolatos időszakok, feltételek és eljárások. Ha eltérő körülmények esetén eltérő hitelkamatlábak alkalmazandók, a fent említett információk valamennyi alkalmazandó hitelkamatláb esetében;
- g) a teljeshiteldíj-mutató és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában kiszámítva; valamennyi, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához felhasznált feltevés megemlítésével;

[...]

9. A 2008/48 irányelv „Harmonizáció és az irányelv kötelező jellege” című 22. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„Amennyiben ez az irányelv harmonizált rendelkezéseket tartalmaz, a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy a nemzeti jogukba nem vezethetnek be az ebben az irányelvben meghatározottaktól eltérő rendelkezéseket.”

B. A nemzeti jog

10. Az ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (a polgári törvénykönyv megalkotásáról szóló törvény és egyes más törvények módosításáról szóló, 2005. július 7-i törvény; Dz. U. 2005, 157. sz., 1316. tétel) beiktatta a módosított ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (1964. április 23-i törvény – polgári törvénykönyv) (Dz. U. 2014, 121. tétel; egységes szerkezetbe foglalt szöveg; a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 359. cikkének 2°. §-át. E rendelkezés éves szinten a törvényes kamat összegének kétszeresében határozza meg a jogügyletek után felszámítható kamat maximális összegét. A kamat maximális összege jelenleg a felvett tőke 10%-ának felel meg.

11. Egyes hitelezők megkerülték e nemzeti szinten előírt felső határt azzal, hogy a felszámított jutalék és díjak összegét mesterségesen megnövelték. Ennek megfelelően abban az esetben, ha az e jutalékokat vagy költségeket rögzítő kikötéseket megtámadták, vagy ha a hitelező megfizetés iránti keresetet indított valamely bíróság előtt, a hitelezőnek bizonyítania kellett, hogy nyújt valamilyen ellenszolgáltatást a kamat mellett felszámított jutalék vagy költség ellenében. Ilyen ellenszolgáltatás hiányában, vagy abban az esetben, ha a jutalékokról vagy költségekről bebizonyosodott, hogy a nyújtott tőke ellenértékét képezik, a nemzeti bíróságok úgy ítélték meg, hogy e jutalékok vagy költségek a polgári törvénykönyv 359. cikkének 2. §-a szerinti rendelkezések megkerülését szolgálják. E jutalékok vagy költségek összegét ezért a polgári törvénykönyv 359. cikkének 2. §-a alapján felszámítható maximális kamatösszegre csökkentették. Ha azonban a jutalékok vagy költségek a tőkenyújtástól eltérő szolgáltatás ellenértékét képezték, az ilyen kikötéseket érvénytelennek nyilváníthatták, ha a 93/13/EGK tanácsi irányelvet⁴ átültető nemzeti jogszabályok értelmében tisztességtelennek minősültek.

⁴ A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű kiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

12. A hitelezők által alkalmazott árak feletti ellenőrzés megerősítése érdekében a lengyel jogalkotó ezt követően a felszámítható nem kamatjellegű költségek összegének maximalizálására szolgáló mechanizmust vezetett be a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott 2011. május 12-i ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény; Dz. U. 2011, 126. sz., 715. tétel; a továbbiakban: a fogyasztói hitelről szóló törvény) 6a. és 36a. cikkével.

13. A fogyasztói hitelről szóló törvény 5. cikkének 6), 6a), 7) és 8) pontja az említett törvényben használt több fogalmat is meghatároz. E cikk többek között a következőképpen rendelkezik:

„6) a hitel teljes költsége alatt értendők mindazon költségek, amelyeket a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, különösen:

- a) kamatok, díjak, jutalékok, adók és haszonkulcsok, amennyiben a hitelező előtt ismertek, és
- b) a járulékos szolgáltatások, különösen a biztosítás költségei, ha e szolgáltatásokat kötelező igénybe venni a hitel felvételéhez vagy annak a meghirdetett feltételek melletti felvételéhez, kivéve a fogyasztónál felmerült közjegyzői költségeket;

6a) a hitel nem kamatjellegű költségei alatt a kamat kivételével mindazon költségek értendők, amelyeket a fogyasztó a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatban fizet meg;

7) a hitel teljes összege alatt értendő a hitel hitelezett költségeit nem tartalmazó összes olyan pénzeszköz teljes összege, amelyet a hitelező a hitelmegállapodás alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére, és azon szerződések esetében, amelyeknél ezt a maximális összeget nem határozták meg, a hitel hitelezett költségeit nem tartalmazó összes olyan pénzeszköz összege, amelyet a hitelező a hitelmegállapodás alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére;

8) a fogyasztó által fizetendő teljes összeg alatt a hitel teljes költségének és a hitel teljes összegének az összege értendő”.

14. A fogyasztói hitelről szóló törvény 13. cikke értelmében:

„1. § A hitelező vagy a hitelközvetítő a fogyasztói hitelmegállapodás megkötését megelőzően köteles tartós adathordozón megfelelő időben a fogyasztó rendelkezésére bocsátani a következő információkat, kellő időt biztosítva arra, hogy azokat a fogyasztó megismerhesse:

[...]

- 5) a teljes hitelösszeg;
- 6) a hitel lehívásának időpontjai és módjai;
- 7) a fogyasztó által fizetendő teljes összeg;

[...]

- 10) adott esetben az egyéb olyan költségekre vonatkozó információk, amelyeket a fogyasztónak a fogyasztói hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, különösen a kamatokra, jutalékokra, haszonkulcsokra, díjakra, azon belül egy vagy több számla fenntartásának díjára, mind a fizetési ügyletek, mind a lehívások rögzítése tekintetében, a fizetési ügyletek és a lehívások céljára egyaránt szolgáló fizetési eszköz használati díjaival együttesen, valamint a

járáulékos szolgáltatások, különösen a biztosítások költségeire vonatkozó információk, amennyiben azokat a hitelező ismeri, valamint e költségek módosításának feltételeire vonatkozó információk;

- 11) az adott esetben felmerülő közjegyzői díjak megfizetésének szükségességére vonatkozó információ;

[...]"

15. A fogyasztói hitelről szóló törvény 30. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. § A fogyasztói hitelmegállapodásnak, a 31–33. cikkekre is figyelemmel, a következőket kell tartalmaznia:

[...]

- 2) a hitel típusa;

[...]

- 4) a teljes hitelösszeg;

- 5) a hitel lehívásának időpontjai és módjai;

- 6) a hitel kamatlába, [...];

- 7) a teljeshiteldíj-mutató és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, a fogyasztói hitelmegállapodás megkötésének időpontjában megállapítva, valamennyi, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához felhasznált feltevés megemlítésével;

- 8) a hitel visszafizetésére vonatkozó szabályok és határidők, [...];

- 9) a hitelkamat fizetésének időszakait és feltételeit és a hitel valamennyi egyéb költségeit tartalmazó kimutatás, amennyiben a hitelező vagy hitelközvetítő a hitel visszafizetése tekintetében haladékos ad;

- 10) az egyéb olyan költségekre vonatkozó információk, amelyeket a fogyasztónak a fogyasztói hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, különösen a díjakra, azon belül egy vagy több számla fenntartásának díjára, mind a fizetési ügyletek, mind a lehívások rögzítése tekintetében, a fizetési ügyletek és a lehívások céljára egyaránt szolgáló pénzeszköz használati díjaival együttesen, valamint a jutalékokra és haszonkulcsokra vonatkozó információk, és a járáulékos szolgáltatások, különösen a biztosítások költségeire vonatkozó információk, amennyiben azokat a hitelező ismeri, valamint e költségek módosításának feltételeire vonatkozó információk;

[...]"

16. A fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikke értelmében:

„1. A hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összegét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$MPKK \leq (K \times 25\%) + (K \times \frac{n}{R} \times 30\%)$$

amelyben az egyes elemek jelentése a következő:

MPKK – a hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összege,

K – a teljes hitelösszeg;

n – visszafizetési időszak napokban,

R – az adott év napjainak száma.

2. A hitel nem kamatjellegű költségei a hitel futamideje alatt nem haladhatják meg a hitel teljes összegét.

3. A hitel fogyasztói hitelmegállapodásból eredő nem kamatjellegű költségeit a hitel 1. bekezdésben meghatározott módon számított, maximális, nem kamatjellegű költségeit vagy a hitel teljes összegét meghaladó részükben nem kell megfizetni.”

17. A fogyasztói hitelről szóló törvény 45. cikkének (1) bekezdése szankcióként a kamat és a hitel egyéb költségeinek elvesztését írja elő a 36a. cikk be nem tartásának esetére. Az említett törvény 47. cikke szerint a szerződéses rendelkezések nem zárhatják ki, illetve nem korlátozhatják a fogyasztó jogait.

II. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

18. A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő – a kérdést előterjesztő bíróság 2018. november 8-i határozatával egyesített – két ügy tárgyát az XO által kötött két külön hitelmegállapodásból eredő követelések megfizetése képezi.

19. Az első ügy a Mikrokasa és XO által 2016. december 21-én kötött készpénzkölcsön-szerződésre vonatkozik, amelynek alapján a Mikrokasa 4000 zł-ot (PLN) (hozzávetőleg 940 euró) adott kölcsön XO-nak. E szerződés alapján – amelyet a felek nem tárgyaltak meg – XO kötelezettséget vállalt arra, hogy a kölcsön ellenében megfizet egy 600 PLN (hozzávetőleg 139 euró) összegű előkészítési díjat, 3400 PLN (hozzávetőleg 790 euró) összegű adminisztratív díjat és évi 7% kamatot, a kölcsön teljes futamideje alatt összesen 371,87 PLN (hozzávetőleg 86 euró) összegben.

20. A készpénzkölcsön-szerződés szerint „a fogyasztó által fizetendő teljes összeg” – amely a szerződés szerint „azon pénzeszközök teljes összege, amelyeket a hitelező az Ön rendelkezésére bocsát, valamint mindazon költségek, amelyeket Önnek a hitelmegállapodással kapcsolatban meg kell fizetnie” – 8371,87 PLN-t (hozzávetőleg 1946 euró) tesz ki. A készpénzkölcsön-szerződés azt is tartalmazza, hogy „a hitel nem kamatjellegű költségei” 4000 PLN-t (hozzávetőleg 929 EUR) tesznek ki.

21. A felperes kifejti, hogy a hitel nem kamatjellegű költségeit a szolgáltatók által viselt költségek alsó küszöbértékeként határozták meg, következésképpen e díjak gyakran szükségszerűen alacsonyabbak voltak a hitelezők által ténylegesen viselt költségeknél. A felperes a lengyel nemzeti bíróságok ítélkezési gyakorlatára is hivatkozott, amely szerint a hitel nem kamatjellegű költségei túlzott mértékének megállapítása nem megengedhető, amennyiben e költségek nem haladják meg a hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összegét.

22. Mivel XO nem fizetett meg semmilyen összeget a Mikrokasa részére, az utóbbi 2017. június 30-án keresetet indított XO-val szemben a Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (lublini Lublin Zachód kerületi bíróság, Lengyelország) előtt, amellyel az XO által vissza nem fizetett kölcsön címén 8184,53 PLN (hozzávetőleg 1908 EUR) összeg megfizetését követelte.

23. 2017. október 10-i határozatában a Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (lublini Lublin Zachód kerületi bíróság) megállapította, hogy nem bocsátható ki fizetési meghagyás, és az említett ügyet átette a fogyasztói ügyekben hatáskörrel rendelkező bírósághoz, vagyis a kérdést előterjesztő bírósághoz.

24. A második ügy a varsói IPF Polska sp. z o.o. (a továbbiakban: hitelező) és a XO által 2016. november 21-én kötött kölcsönszerződésre vonatkozik, amelyet szintén nem tárgyaltak meg a felek, és amelynek alapján a hitelező 3000 PLN (hozzávetőleg 698 EUR) összegű készpénzt bocsátott XO rendelkezésére.

25. E kölcsönszerződés alapján XO 2084 PLN (hozzávetőleg 484 EUR) összegű díj és évi 10%-os, a kölcsön teljes futamideje alatt összesen 248,41 PLN (hozzávetőleg 57 EUR) összegű kamat megfizetésére volt köteles.

26. E második ügy felperese, a Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty (a továbbiakban: Revenue) a hitelezőtől az alperessel szembeni követelést engedményezési szerződés alapján szerezte meg. Az alperes a felperest a kölcsönszerződés alapján megillető kisebb összeget fizetett vissza.

27. 2017. október 27-én a Revenue keresetet indított XO-val szemben a Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (lublini Lublin Zachód kerületi bíróság) előtt 5196,68 PLN (hozzávetőleg 1208 EUR euró) megfizetését követelve.

28. A Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (nyugat-lublini kerületi bíróság) 2017. november 29-én a követelt összege vonatkozásában fizetési meghagyást bocsátott ki. E fizetési meghagyással szemben a fogyasztó ellentmondással élt, és a második ügyet visszautalták a kérdést előterjesztő bíróság elé.

29. Beadványaiban XO lényegében arra hivatkozott, hogy a 359. cikk 2¹. §-a által biztosított védelem elégtelen, és hogy „a hitel nem kamatjellegű költségeinek” e rendelkezésben szereplő, a felszámítható díjak maximális összegének kiszámítása során használt fogalma nem tükrözi a hitel valódi költségét.

30. E tekintetben a nemzeti bíróság megállapítja, hogy a hitel nem kamatjellegű költségei egyik ügyben sem haladják meg a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikke által megengedett maximális összeget. A nemzeti bíróságnak mindazonáltal kétségei vannak a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikkének uniós joggal való összeegyeztethetőségét illetően, amennyiben a hitel nem kamatjellegű költségeinek fent említett fogalma nem szerepel a 2008/48 irányelvben. Még ha a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikke a fogyasztók tájékoztatásától eltérő célokat is követ, akkor is előfordulhat, hogy a költségek ezen új kategóriájának létrehozása ellentétes az irányelv fogyasztóvédelmi célkitűzésével, mivel különösen a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikke nem írja elő a fogyasztóknak a hitel nem kamatjellegű költségeiről való tájékoztatását, azokat az eseteket is ideértve, amikor e költségek nem érik el az említett rendelkezésben meghatározott küszöbértéket.

31. A nemzeti bíróságban emellett az a kérdés is felmerül, hogy kiterjed-e a 93/13 irányelv hatálya a hitel nem kamatjellegű költségeit meghatározó különböző kikötésekre, és hogy e költségek az említett irányelv 1. cikkének (2) bekezdése szerinti kivétel hatálya alá tartoznak-e. Annak ellenére ugyanis, hogy a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikke felső határt szab a hitel felszámítható nem kamatjellegű költségeinek, e rendelkezés nem határozza meg a hitel felszámítható nem kamatjellegű költségeinek pontos összegét. Felmerül ezért a kérdés, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröző kikötéseknek tekinthetők-e a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikkének megfelelő, az árra vonatkozó kikötések.

32. A Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie-i kerületi bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a módosított [2008/48] irányelvet, különösen a 3. cikkének g) pontját, a 10. cikkének (1) bekezdését és a 22. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes a hitelnek a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikkében ismertetett törvényes számítási képlet alapján átalányként meghatározott, úgynevezett »nem kamatjellegű költségeinek« a fent említett irányelvben meghatározott úgynevezett »a hitel fogyasztó által viselt teljes költségétől« oly módon történő elkülönítése, amely lehetővé teszi a hitel szolgáltató által viselt, nem kamatjellegű valós költségeinek a fogyasztó előli elrejtését?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a módosított [93/13] rendelkezéseit, különösen 1. cikkének (2) bekezdését, 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az, hogy az említett irányelv 3. cikkében szereplő feltételek fényében vizsgálják a fogyasztói hitelmegállapodások feltételeinek az úgynevezett nem kamatjellegű költségekre vonatkozó részét, amely költségek megállapításának szempontjait [a fogyasztói hitelről szóló törvény] 36a. cikkének rendelkezései határozzák meg?”

III. Elemzés

33. A Bíróság kérésének megfelelően a jelen indítványban az első kérdésre korlátozom az észrevételeimet.

A. Előzetes észrevételek

34. Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által megfogalmazott kétségek a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikkében szereplő, „a hitel nem kamatjellegű költségeinek” fogalmára való hivatkozáshoz kapcsolódnak. Mivel a 2008/48 irányelvben egyáltalán nem szerepel ez vagy ehhez hasonló fogalom, a kérdést előterjesztő bíróságban felmerül a kérdés, hogy a nemzeti szabályozás hivatkozhat-e erre a fogalomra, és hogy a hitelmegállapodásoknak tartalmazniuk kell-e, vagy tartalmazhatják-e ezen költségek összegét. Az első kérdés tehát két külön problémát vet fel.

35. Az első annak meghatározása, hogy a 2008/48 irányelv 22. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikkének (2) bekezdésével ellentétes-e a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikkéhez hasonló olyan nemzeti rendelkezés, amely alkalmazását illetően a 2008/48 irányelvben nem szereplő olyan fogalomra hivatkozik, mint „a hitel nem kamatjellegű költségei”.

36. A második pedig annak megállapítása, hogy az említett uniós rendelkezésekkel ellentétes-e az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy a hitelmegállapodások az említett irányelvben meghatározott információktól eltérő, „a hitel nem kamatjellegű költségeire” vonatkozókhöz hasonló információkat is tartalmazzanak a fogyasztóknak nyújtott tájékoztatás keretében.

37. Javaslom, hogy e két kérdést egymás után vizsgáljuk meg.

38. E tekintetben úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által az első kérdésében hivatkozott rendelkezések közül nem mindegyik releváns, nevezetesen a 2008/48 irányelv 3. cikkének g) pontja, 10. cikkének (1) bekezdése és 22. cikkének (1) bekezdése.

39. Jóllehet a 3. cikk g) pontja „a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének” fogalmát határozza meg, a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból nem tűnik ki, hogy az e teljes költségre való hivatkozást vagy annak számítását a jelen ügyben szóban forgó két megállapodás bármelyikét illetően vitatnák.

40. Ami a 2008/48 irányelv 10. cikkének (1) bekezdését illeti, annak szövegéből az következik, hogy e rendelkezés arra az adathordozóra vonatkozik, amelyen a hitelmegállapodásokat el kell készíteni. E rendelkezés ezért szintén nem tűnik úgy, mint amely az első kérdéshez kapcsolódik. A 10. cikk (1) bekezdése kétségtelenül úgy rendelkezik, hogy e rendelkezés nem érinti a hitelmegállapodások megkötésének érvényességére vonatkozó, az uniós joggal összhangban álló nemzeti rendelkezéseket. Mivel azonban ennek célja a 10. cikkben szereplő többi rendelkezés alkalmazási körének pontosítása, e rendelkezés nem értelmezhető elszigetelten.

41. Ilyen körülmények között megjegyezhető, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének releváns bekezdése valójában nem az (1), hanem a (2) bekezdés, amely meghatározza a hitelmegállapodásokban feltüntetendő tájékoztatás releváns elemeit.

42. Ezért annak érdekében, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos válasszal lehessen szolgálni, a kérdést úgy javaslom megvizsgálni, hogy az egyrészt arra vonatkozik, hogy úgy kell-e értelmezni a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését és 22. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségének összegére hivatkozik, ha az ilyen szabályozás nem követeli meg a hitelezőktől ezen összeg hitelmegállapodásokban történő feltüntetését, másrészt pedig arra, hogy az említett rendelkezések alapján lehetővé teheti-e valamely nemzeti szabályozás a hitelezők számára, hogy ezt az információt valamely hitelmegállapodásban önkéntes alapon feltüntessék.

B. Használhat-e a nemzeti szabályozás a 2008/48 irányelvben nem szereplő fogalmat a hitelmegállapodásokkal összefüggésben?

43. A 2008/48 irányelv 1. cikke kimondja, hogy ezen irányelv a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek egyes aspektusait hangolja össze.

44. E tekintetben a 2008/48 irányelv (9) preambulumbekkezdése kifejti, hogy ezen aspektusok tekintetében teljes harmonizációra kell törekedni annak biztosítására, hogy az Európai Unióban valamennyi fogyasztó érdekeit magas szinten és egyenlő módon védelmezzék, illetve hogy valódi belső piacot lehessen létrehozni.

45. A 2008/48 irányelv 22. cikkének (1) bekezdése ennek megfelelően úgy rendelkezik, hogy amennyiben ez az irányelv harmonizált rendelkezéseket tartalmaz, a tagállamok nem tarthatnak fenn vagy nem vezethetnek be az ugyanezen irányelvben meghatározottaktól eltérő nemzeti rendelkezéseket.⁵

⁵ Lásd: 2012. július 12-i SC Volksbank România ítélet (C-602/10, EU:C:2012:443, 38., 63. és 64. pont); 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet (C-42/15, EU:C:2016:842, 55. pont).

46. Ezzel összefüggésben a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése – amint arra a 10. cikk címe is utal – a hitelmegállapodásokban kötelező jelleggel feltüntetendő információkat harmonizálja. E rendelkezés nem említi ezen elemek között a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összegét.

47. A 10. cikk (2) bekezdése mindazonáltal arra kötelezi a hitelezőket, hogy „világos és egyértelmű módon” tüntessék fel a hitel fogyasztó által viselt teljes költségét. Ez utóbbi fogalmat a 3. cikk g) pontja úgy határozza meg, hogy az „minden [olyan] költség, ideértve a kamatot, jutalékot, az adókat és bármely olyan egyéb díjat, amelyet a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, és amelyek a hitelező előtt ismertek, kivéve a közjegyzői költségeket”. Mivel azonban az uniós jogalkotó arra kötelezte a hitelezőket, hogy kizárólag e teljes költséget – *ne* pedig az e teljes költséget alkotó különböző költségeket – tüntessék fel, a tagállamok nem írhatnak elő egyéb *kötelezettségeket* nemzeti jogszabályaikban, függetlenül attól, hogy az ilyen tájékoztatási kötelezettség a hitel 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése értelmében vett teljes költségének részét képező összegre vonatkozik-e, vagy sem.⁶ Következésképpen valamely nemzeti jogszabály nem lehet ellentétes az említett irányelvvel azon oknál fogva, hogy nem rendelkezik arról a kötelezettségről, hogy a fogyasztókat a hitel nem kamatjellegű költségeiről – az utóbbi fogalmat a nemzeti jog szerinti értelmében véve – tájékoztatni kell.

48. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével ellentétes, hogy a tagállamok az ezen irányelvben nem szereplő információkat használjanak egy tájékoztatási kötelezettséget elő nem író jogszabályi rendelkezés alkalmazásához. Ez olyan rendkívül fontos különbség, amely véleményem szerint a jelen ügyben központi jelentőséggel bír. Ha ugyanis valamely uniós jogi aktus a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek egy bizonyos aspektusát hangolja össze, e harmonizáció nem zárja ki a hatályán kívül eső nemzeti szabályok alkalmazását, feltéve hogy e szabályok nem gátolják az uniós jog alkalmazását.

49. Az Assica and Kraft Foods Italia⁷ ítéletben a Bíróság megállapította például, hogy bár a földrajzi jelzések és eredetmegjelölések oltalmának a 2081/92/EGK tanácsi rendelet⁸ által létrehozott rendszere kimerítő, ezzel a kimerítő jelleggel nem ellentétes az, ha olyan földrajzi elnevezésekre vonatkozó oltalmi rendszer kerül alkalmazásra, amely kívül esik az említett rendelet hatályán. Mivel a 2081/92 rendelet célja az olyan jelzések és megjelölések oltalma, amelyek a termék jellemzői és földrajzi származása közötti különleges kapcsolat hangsúlyozására szolgálnak, a Bíróság megállapította, hogy e rendszer kimerítő jellegével nem ellentétes a megtévesztő földrajzi jelzések használatának tiltására irányuló nemzeti rendszer fennállása, amennyiben e rendszer nem követeli meg az alkalmazásához, hogy a releváns termékek bizonyos jellemzőkkel rendelkezzenek.⁹

50. A fogyasztóvédelmi jog területén, de ezúttal a 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel¹⁰ kapcsolatban a Bíróság a Kirschstein ítéletben¹¹ hasonlóképpen megállapította, hogy még ha ezen irányelv teljeskörűen harmonizálja is a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó szabályokat,¹² azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szankcionálja azokat a személyeket, akik bizonyos diplomákat állítanak ki, holott arra nem jogosultak. Mivel a Kirschstein

6 Lásd analógia útján: 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet (C-42/15, EU:C:2016:842, 58. és 59. pont); 2019. szeptember 5-i Pohotovost ítélet (C-331/18, EU:C:2019:665, 50. és 51. pont).

7 2014. május 8-i ítélet (C-35/13, EU:C:2014:306).

8 A mezőgazdasági termékek és élelmiszerek földrajzi jelzéseinek és eredetmegjelöléseinek oltalmáról szóló, 1992. július 14-i 2081/92/EGK tanácsi rendelet (HL 1992. L 208., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 33. kötet, 99. o.).

9 2014. május 8-i Assica és Kraft Foods Italia ítélet (C-35/13, EU:C:2014:306, 28–30. pont).

10 A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv) (HL 2005. L 149., 22. o.).

11 2019. július 4-i Kirschstein ítélet (C-393/17, EU:C:2019:563, 37–49. pont).

12 Ezzel kapcsolatban lásd: 2016. október 26-i Canal Digital Danmark ítélet (C-611/14, EU:C:2016:800, 26. pont).

ügyben szóban forgó szabályozás nem a felsőoktatás területén nyújtott szolgáltatások népszerűsítése vagy értékesítése bizonyos módjainak szankcionálására, hanem annak meghatározására irányult, hogy ilyen szolgáltatás nyújtására mely szolgáltató jogosult, anélkül hogy közvetlenül szabályozná azon gyakorlatokat, amelyeket az adott szolgáltató a szóban forgó szolgáltatás népszerűsítése vagy eladásainak növelése érdekében később alkalmazhat, a Bíróság úgy vélte, hogy e nemzeti szabályozás nem tartozik a 2005/29 irányelv által harmonizált területre.¹³

51. Az ügy irataiból kitűnik, hogy az alapeljárásban – jóllehet ennek megállapítása a nemzeti bíróság feladata – „a hitel nem kamatjellegű költségeinek” a fogyasztói hitelről szóló törvény 5. cikkének 6a) pontjában meghatározott fogalmát kizárólag e törvény 36a. cikkének alkalmazásához használják.

52. Amennyiben a nemzeti szabályozás nem írja elő a fogyasztónak a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összegéről való tájékoztatására vonatkozó kötelezettséget, hanem – amint ezt a lengyel kormány a tárgyaláson megerősítette – e költségajta fogyasztóval szemben felszámítható maximális összegének meghatározására irányul, a fogyasztói hitelről szóló törvény 5. cikkének 6a) pontjában és 36a. cikkében szereplő, ezen összegre való hivatkozás nem tartozik a 2008/48 irányelv által megvalósított teljes harmonizáció körébe.

53. A nemzeti bíróság szerint azonban a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikke ellentétben állhat a 2008/48 irányelvvel, mivel a fogyasztókkal szemben felszámítható maximális nem kamatjellegű hitelköltségek kiszámításának e rendelkezésben meghatározott módszere nem tükrözi a hitel hitelező által viselt valós költségét.

54. Fontos mindazonáltal hangsúlyozni, hogy sem a 2008/48 irányelv, sem – ami azt illeti – más uniós jogi eszköz¹⁴ nem harmonizálja a hitelmegállapodások költségét vagy – ennek kapcsán – a fogyasztókkal szemben felszámítható díjak maximális összegét. Ebből tehát az következik, hogy a tagállamok főszabály szerint nemzeti rendelkezésekkel szabályozhatják az árakat a fogyasztó hitelek piacán, még akkor is, ha e célból olyan fogalmakat alkalmaznak, amelyek nem tükrözik a hitelnek a hitelező által viselt tényleges költségét, feltéve hogy e rendelkezések nem érintik az uniós jog által harmonizált területeket.

55. A nemzeti bíróság szerint azért is kétséges a fogyasztói hitelről szóló törvény 36a. cikkének a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével való összeegyeztethetősége, mert a hitelezők nem kötelesek feltüntetni a hitelmegállapodásokban a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségét, jóllehet ezen információ jelentőséggel bírhat a fogyasztók számára.

¹³ 2019. július 4-i Kirschstein ítélet (C-393/17, EU:C:2019:563, 37–49. pont).

¹⁴ Ami a 93/13 irányelvet illeti, ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik a fizetendő ár és az ellenértékként felajánlott áru vagy szolgáltatás közötti megfelelésre, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. Ezért minden olyan kikötés, amely meghatározott összegű jutalék megfizetését írja elő, a tisztességtelen feltételek 93/13 irányelv által előírt ellenőrzésének hatályaán kívül esik, ha e kikötések világosan és érthetően vannak megfogalmazva, kivéve ha azokat nem az összegük miatt támadják meg. Ebből viszont az következik, hogy logikusan annak kérdése, hogy a jutalékokra vonatkozó kikötés indokolt-e a hitelintézet által a szóban forgó szolgáltatás(ok) nyújtása érdekében elvégzendő feladatok fényében, nem tartozhat a tisztességtelen feltételek említett irányelv által előírt ellenőrzésének hatálya alá. E kérdés ugyanis szükségszerűen a jutalék összege és az ellenértékként nyújtott szolgáltatás(ok) közötti viszonyt kérdőjelezi meg. Mivel azonban a 93/13 irányelv csak minimális harmonizációt valósít meg, a szolgáltatás ára és a hitelintézetnél a szolgáltatás nyújtása során felmerült költség közötti megfelelés ilyen ellenőrzését előírhatja a nemzeti jog. Ezenfelül meg kell jegyezni, hogy a 4. cikk (2) bekezdése korlátozott hatállyal rendelkezik. Lásd: 2015. február 26-i Matei ítélet (C-143/13, EU:C:2015:127, 55. pont). Ezért jóllehet a hitelező szabadon dönthet arról, hogy díjazását kamat és/vagy díj formájában kell-e megfizetni, az a körülmény, hogy e díjazást túlságosan nagyszámú, az árra vonatkozó kikötés határozza meg, nem tartozik e kivétel hatálya alá.

56. E tekintetben elegendő arra emlékeztetni, hogy a 2008/48 irányelv nem sorolja fel a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségének összegét a hitelmegállapodásban kötelező jelleggel feltüntetendő információk között. Mivel ezen irányelv kimerítő harmonizációt valósít meg, a nemzeti szabályozás érvényessége nem kérdőjelezhető meg az alapján, hogy az nem írja elő az említett információ feltüntetését.¹⁵

57. Ezzel összefüggésben nem hagyom figyelmen kívül, hogy úgy tűnik, a kérdést előterjesztő bíróság hallgatólagosan megkérdőjelezi a 10. cikk (2) bekezdése által megvalósított teljes harmonizáció érvényességét, mivel úgy tűnhet, hogy e cikk ellentétes a 2008/48 irányelvnek a fogyasztók magas szintű védelmére irányuló célkitűzésével.¹⁶ Megállapítható azonban, hogy – amint azt a Bizottság a tárgyaláson hangsúlyozta – bár e konkrét célkitűzés természetesen komoly jelentőséggel bír, az semmiképpen sem az említett irányelv egyetlen célkitűzése. Az említett irányelv (3)–(7) preambulumbekkezdéséből ugyanis egyértelműen kiderül, hogy az irányelv elsődleges célja a fennmaradó nemzeti eltérések és a hitelezők közötti verseny torzulásának csökkentése, mely cél csak a kölcsönszerződésben feltüntetendő információk teljes harmonizációjával érhető el. Jóllehet a tagállamok ennél fogva főszabály szerint szabadon írhatnak elő a nem az irányelv által harmonizált területre tartozó szabályokat saját nemzeti jogszabályaikban, az ilyen szabályozás nem veszélyeztetheti az irányelv annak biztosítására irányuló célkitűzését, hogy a fogyasztók „megfelelő tájékoztatást” kapjanak annak érdekében, hogy a hitelmegállapodás megkötését megelőzően össze tudják hasonlítani a különböző hitelajánlatokat.

58. Másrészt az is megállapítható, hogy a fogyasztóknak nyújtott túlságosan széles körű tájékoztatás valójában kontraproduktív lehet. Tekintettel arra, hogy a 2008/48 irányelv már előírja, hogy a nemzeti jogszabályoknak meg kell követelniük, hogy a hitelezők tüntessék fel a fogyasztói hitelmegállapodásokban például a teljes hitelösszegre,¹⁷ a teljeshiteldíj-mutatóra¹⁸ vagy a fogyasztó által fizetendő teljes összegre¹⁹ vonatkozó információkat, az uniós jogalkotó észszerűen tekinthette úgy, hogy ezek az információk már elegendő tájékoztatást nyújtanak a fogyasztók részére ahhoz, hogy képesek legyenek felmérni a kölcsönszerződésük potenciálisan jelentős pénzügyi következményeit, és hogy nem szükséges a hitelezőket ezenfelül még arra kötelezni, hogy a hitelmegállapodásban tüntessék fel a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összegét is. Bár egyesek kétségtelenül azt kívánhatják, bárcsak ne így lenne, e politikai döntést mindenesetre az uniós jogalkotónak kellett meghoznia.

59. Véleményem szerint e megfontolások alátámasztják azt a következtetést, hogy a 2008/48 irányelvvel ellentétes, ha a tagállamok a 10. cikk (2) bekezdésében kifejezetten előírtaktól *eltérő* tájékoztatási *kötelezettségeket* rónak a hitelnyújtókra nemzeti jogszabályaikban.

15 Ami annak lehetőségét illeti, hogy a hitelezőt az ilyen elemmel kapcsolatos tájékoztatásra kötelezzék a szerződésen kívül, meg kell jegyezni, hogy a szerződéskötést megelőző tájékoztatást a 2008/48 irányelv 5. cikke szabályozza, amely nem sorolja fel a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségének összegét az adóssal közlendő információk között. Igaz, hogy a 2008/48 irányelv 5. cikkének (6) bekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy a hitelezők adott esetben megfelelő magyarázattal szolgáljanak a fogyasztónak annak érdekében, hogy az értékelhesse, hogy a javasolt hitelmegállapodás megfelelő-e igényei és pénzügyi helyzete szempontjából. Az említett irányelv által célul tűzött teljes harmonizációra tekintettel úgy vélem azonban, hogy e rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok nem szankcionálhatják a hitelezőt egy konkrét információ feltüntetésének elmulasztásáért, de szankcionálniuk kell e mulasztást, ha a nyújtott teljes tájékoztatás *átfogó* értékeléséből az derül ki, hogy e tájékoztatás nem volt megfelelő vagy elegendő.

16 Lásd e tekintetben: 2019. június 6-i Schyns ítélet (C-58/18, EU:C:2019:467, 28. pont); 2019. szeptember 11-i Lexitor ítélet (C-383/18, EU:C:2019:702, 29. pont).

17 Lásd a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontját.

18 Lásd a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontját. Ezen információ jelentőségét illetően lásd például: 2018. szeptember 20-i Danko és Danková ítélet (C-448/17, EU:C:2018:745, 64. pont).

19 Lásd a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontját.

60. Az ügy irataiból kitűnik, hogy az alapeljárásban mindenesetre sem a fogyasztói hitelről szóló törvény 5. cikkének 6a) pontja, sem annak 36a. cikke nem írja elő a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségei összegének kölcsönszerződésben történő feltüntetését, jóllehet ezt természetesen a nemzeti bíróságoknak kell megvizsgálniuk. Ha azonban ezen értelmezés helytálló, meg kell jegyezni, hogy az említett rendelkezések *kizárólag az említett költségekkel kapcsolatos árelenőrzési mechanizmus alkalmazása céljából* hivatkoznak e költségfajtára.

61. Ezért úgy vélem, hogy az említett nemzeti rendelkezések nem ellentétesek a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével, mivel nem tartoznak a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó azon törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezései körébe, amelyeket a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése teljeskörűen harmonizált.

C. Feltüntetheti-e önkéntes alapon a hitelező a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összegét?

62. Ami annak lehetőségét illeti, hogy a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összege önkéntes alapon feltüntethető-e a hitelmegállapodásban, meg kell jegyezni, hogy – amint azt a 2008/48 irányelv (3)–(9) preambulumbekkezdése egyértelművé teszi – a 2008/48 irányelv célja egyrészt a különböző nemzeti fogyasztóvédelmi intézkedések alkalmazásához kapcsolódó torzulások megszüntetése, másrészt pedig annak biztosítása, hogy a fogyasztókat magas szinten védelmezzék. E célkitűzések egyike sem követeli meg, hogy a hitelezők számára tiltsák meg egyéb információknak a hitelmegállapodásokban történő feltüntetését.

63. Ami különösen a verseny torzulásának megszüntetésére irányuló célkitűzést illeti, meg kell jegyezni, hogy ilyen torzulások csak annyiban állhatnak fenn, amennyiben a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok a 2008/48 irányelvben nem szereplő, eltérő kötelezettségeket írnak elő. Az arányosság elvének alkalmazása esetén azonban, mely elv szerint az Unió által elfogadott egyetlen jogi aktus sem lépheti túl a céljai eléréséhez szükséges mértéket,²⁰ a 2008/48 irányelvvel nem ellentétes, ha a hitelezők önkéntes alapon egyéb információkat is nyújtanak a fogyasztóknak.

64. E megoldás nyilvánvalónak tűnhet, de kétségek állhattak fenn, mivel egyrészt a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt információk a szerződés létrejöttéhez főszabály szerint szükséges összes információt magukban foglalják. Másrészt a 2008/48 irányelv azt megelőzően nyújtandó tájékoztatásra vonatkozó 5. cikkének (1) bekezdése, hogy a fogyasztót bármilyen hitelmegállapodás vagy ajánlat köteleznél, a harmadik albekezdésében kifejezetten úgy rendelkezik, hogy amennyiben a hitelező a második albekezdésben felsorolt információkat tartalmazó tájékoztatás mellett további tájékoztatást nyújt a fogyasztónak, azt külön dokumentumban kell megadnia.

65. Az a körülmény azonban, hogy a 10. cikk (2) bekezdése a szerződés valamennyi alkotóelemét felsorolja, nem elegendő azon következtetés levonásához, hogy az uniós jogalkotó ezen elemekre kívánta korlátozni a hitelmegállapodás tartalmát.

66. Emellett úgy vélem, hogy az a körülmény, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése nem tartalmaz az 5. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdéséhez hasonló rendelkezést, nem értelmezhető úgy, hogy a hitelezők nem tüntethetnek fel a kölcsönszerződésekben a 10. cikk (2) bekezdésében felsoroltaktól eltérő információkat.

67. Ugyanis bár az 5. cikk (1) bekezdése és a 10. cikk (2) bekezdése egyaránt a 2008/48 irányelv fogyasztók tájékoztatására irányuló általános célkitűzésének megvalósításához járul hozzá, az e rendelkezésekben előírt tájékoztatási kötelezettségek szerepe némileg eltérő.

²⁰ Lásd a 2008/48 irányelv (46) preambulumbekkezdését.

68. A 2008/48 irányelv 5. cikke harmonizálja a fogyasztóknak érthető dokumentum formájában nyújtandó, szerződéskötést megelőző tájékoztatást. Amint azt a 2008/48 irányelv (19) preambulumbekzdése kifejti, az ebben a szakaszban közlendő információk e preambulumbekzdés szerint azok, amelyek az ajánlatok lehető legteljesebb mértékű átláthatóságát és összehasonlíthatóságát biztosítják.

69. Ahhoz, hogy ezen összehasonlítás hatékony legyen, a nyújtott tájékoztatásnak szükségszerűen egységesnek kell lennie. Ez viszont azt jelenti, hogy az összehasonlítás szempontjainak az uniós jogalkotó által relevánsnak tekintett szempontokra kell korlátozódniuk. Ugyanis amint azt a 2014. április 1-jei megszűnése előtt az Egyesült Királyságban a fogyasztói érdekek védelméért felelős Office of Fair Trading (tisztességes kereskedelem hivatala, Egyesült Királyság; OFT) által lefolytatott empirikus kutatás²¹ kiemelte, „sokan nem olvassák el elejétől végéig a szerződést, hanem az árhoz hasonló kiemelt elemekre fókuszálnak”.²² Ha a megállapodás több dokumentumból áll, a fogyasztók „gyakran lemondanak egy-egy dokumentum elolvasásáról egy másik kedvéért, és azt a dokumentumot olvassák el, amelyet a legfontosabbnak vélnek”.²³

70. Jóllehet e kutatást a 2008/48 irányelv elfogadását követően folytatták le, a mindennapi tapasztalatok szerint ezen eredmények aligha meglepőek. A szabvány-hitelmegállapodások általában nehézkes nyelvezete aligha hoz izgalomba bárkit is a szerződésekkel foglalkozó rettenthetetlen és elszánt jogászok elenyésző kisebbségén kívül. A kutatás mindazonáltal jól szemlélteti, hogy az uniós jogalkotó véleményem szerint miért döntött észszerűen úgy a 2008/48 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésében szereplő követelményekkel összefüggésben, hogy a nélkülözhetetlennek tekintett információkat egy minden részletre kiterjedő dokumentumban, mégpedig az „Általános európai fogyasztói hiteltájékoztató” című formanyomtatványban kell közölni, az egyéb információkat pedig külön lapon kell megadni.²⁴

71. A 10. cikk (2) bekezdésének célja ettől némileg eltérő, mivel a fogyasztó az 5. cikkben felsorolt információk alapján várhatóan összehasonlítja a különböző ajánlatokat, és kiválasztja a számára legkedvezőbbet. Amint az a 2008/48 irányelv (31) preambulumbekzdéséből következik, a 10. cikk (2) bekezdésének különleges célkitűzése annak lehetővé tétele, hogy a fogyasztók a hitelmegállapodás szerinti jelenlegi vagy jövőbeli jogait és kötelezettségeiket *világosan és tömören* megismerhessék. E célkitűzéssel nem ellentétes, ha a hitelezők a 10. cikk (2) bekezdésében felsoroltaktól eltérő információkat is feltüntetnek ugyanabban a dokumentumban, hanem éppen ellenkezőleg.²⁵

21 Lásd: Office of Fair Trading (tisztességes kereskedelem hivatala) „Consumer contracts” („Fogyasztókkal kötött szerződések”), 2011. február, 1–116. o.

22 Uo. Lásd: „Key findings” („Fő megállapítások”), 17. o. E vizsgálat keretében a megkérdezettek 35%-a nyilatkozott úgy, hogy csak a főbb pontokat olvasta el, 30%-uk olvasta át gyorsan és felületesen a megállapodást, 10%-uk pedig egyáltalán nem olvasta el azt. Lásd: 2.23 pont, 27. o. Az egyik indok az volt, hogy a megállapodás túl hosszú volt, túl sok szakszót tartalmazott, vagy a fogyasztók úgy vélték, hogy nincs elég idejük elolvasni azt. A válaszadók által megjelölt másik indok az volt, hogy érzésük szerint a jog védi őket, és ezért nem kellett alaposan átolvasniuk a megállapodást. Lásd: 2.26–2.29 pont, 28–29. o. A tapasztalatok szerint a fogyasztók akkor olvassák át alaposan a szerződést, ha problémák merülnek fel. Ez szemlélteti, hogy bár fontos a fogyasztók tájékoztatása, messze nem elegendő a hatékony fogyasztóvédelemhez. Véleményem szerint ehhez arra van szükség, hogy alkalmazhatatlannak nyilvánítsák azokat a feltételeket, amelyek túlságosan jelentős mértékben eltérnek attól, aminek az észszerű mértékben tájékozott fogyasztó várakozásai szerint a megállapodásban szerepelnie kell a megállapodás hiányában irányadó nemzeti jogra tekintettel. Lásd e tekintetben: 2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 68. pont); 2014. január 16-i Constructora Principado ítélet (C-226/12, EU:C:2014:10, 21–23. pont).

23 Uo, E. melléklet, 31. o., 3.18 pont. Lásd még e témával kapcsolatban: Európai Bizottság, „Consumer empowerment” („Tudatos fogyasztói magatartás kialakítása”), *Special Eurobarometer (Különleges Eurobarométer felmérés)*, 342. sz., 2011. április, 28. o. E felmérés szerint a megkérdezettek 60%-a nem olvasta el elejétől végéig a szolgáltatási szerződés feltételeit. A megkérdezettek több mint fele (57%-a) többek között azzal indokolta ezt, hogy a szerződés túl hosszú volt, vagy túl sok időt igényelt az elolvasása.

24 E kérdéssel kapcsolatban lásd: dán versenyfelügyeleti és fogyasztóvédelmi hatóság, „Consumers benefit from a standardised front page to loan offers” („A fogyasztók számára előnyös a hitelajánlatok egységesített első oldala”), *Competitive Markets and Consumer Welfare (Versengő piacok és fogyasztói jóllét)*, 23. sz., 2018. december; 1–5. o., elérhető a következő címen: <https://www.en.kfst.dk/publikationer/kfst-english/2018/20181219-consumers-benefit-from-a-standardised-front-page-to-loan-offers/>.

25 Ez megmagyarázza, hogy a 2008/48 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésében felsorolt információktól eltérően a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt információknak miért nem kell egyetlen dokumentumba kerülniük, ha a felhasznált különböző dokumentumok egyetlen szerződést alkotnak, és egyértelmű és pontos kereszthivatkozásokat tartalmaznak. Lásd: 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet (C-42/15, EU:C:2016:842, 33. és 34. pont).

72. Emellett mivel ilyen vagy olyan formában a szerződés bármelyik kikötése olyannak tekinthető, mint amely tájékoztatást nyújt,²⁶ a 2008/48 irányelv 10. cikkének olyan értelmezése, hogy e rendelkezés kimerítően felsorolja a szerződésben feltüntethető információkat, a gyakorlatban azt jelentené, hogy a 2008/48 irányelv ténylegesen harmonizálja a hitelmegállapodások tartalmát, jóllehet az irányelv nem említ ilyen harmonizációt. A 2008/48 irányelv 1. cikkének szövegéből mindazonáltal egyértelműen kiderül, hogy az irányelv a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek csak egyes aspektusait szabályozza.

73. Mindezen megfontolásokból az következik, hogy véleményem szerint a 2008/48 irányelv nem követeli meg, hogy a nemzeti jogszabályok megtiltsák a hitelezők számára, hogy a fogyasztói hitelmegállapodásban feltüntetendő információk mellett egyéb információkat, például a megfizetendő nem kamatjellegű költségek összegét is feltüntessék.

74. Mivel azonban a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerint az e rendelkezésben felsorolt összes információt világos és egyértelmű módon kell megadni, nem nyújtható ilyen további tájékoztatás, ha – amint azt a Bizottság a tárgyaláson hangsúlyozta – az ilyen további tájékoztatás érthetlenné teheti a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt információkat, vagy az összezavarodás kockázatát idézheti elő azokkal kapcsolatban.²⁷

75. A fenti megfontolások összességére tekintettel úgy vélem, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését és 22. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összegére hivatkozik, ha az ilyen szabályozás nem követeli meg a hitelezőktől ezen összeg hitelmegállapodások vonatkozásában történő feltüntetését. Ezzel szemben a hitelezők természetesen önkéntes alapon feltüntethetik e további információt, feltéve hogy e további információ az összes többi további információval együtt nem jár azzal, hogy a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt információk nem világos és egyértelmű módon feltüntetetté válnak.

Véggövetkeztetés

76. A fent megfontolások tükrében azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowicach Śląskie-i kerületi bíróság, Lengyelország) által feltett első kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikkének (2) bekezdését és 22. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a hitel megfizetendő nem kamatjellegű költségeinek összegére hivatkozik, ha az ilyen szabályozás nem követeli meg a hitelezőktől ezen összeg hitelmegállapodások vonatkozásában történő feltüntetését. Ezzel szemben a hitelezők természetesen önkéntes alapon feltüntethetik e további információt, feltéve hogy e további információ az összes többi további információval együtt nem jár azzal, hogy a 10. cikk (2) bekezdésében felsorolt információk nem világos és egyértelmű módon feltüntetetté válnak.

²⁶ Mindazonáltal valamely szerződés nem minden kikötése keletkeztet jogokat vagy kötelezettségeket, mivel egyes – például a közrendi szabályokat szó szerint átvevő vagy azok fennállására emlékeztető – kikötések tisztán tájékoztató jellegűek.

²⁷ E tekintetben – a lengyel kormány írásbeli észrevételeiben előadott érveléssel ellentétben – az a körülmény, hogy a további tájékoztatás nem kapcsolódik a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében felsorolt információk valamelyikéhez, nem elegendő annak kizárásához, hogy a további tájékoztatás nem veszélyezteti a többi információ világosságát és egyértelműségét. Egyéb tényezőket, mint például a további információk egyéb elemekhez viszonyított számát, terjedelmét vagy közlésük módját is figyelembe kell venni annak biztosításához, hogy fennmaradjon a tájékoztatás 10. cikk (2) bekezdésében említett világossága és egyértelműsége.